

Document

Începuturile Bibliotecii Centrale Universitare „Eugen Todoran” în arhivele CNSAS

de Daniel Vighi

Documentul pe care-l dau tiparului este parte dintr-o carte la care lucrez cu Viorel Marineasa despre metodele prin care Securitatea încerca să controleze mediile culturale timișorene. Ideea ni s-a impus ca o consecință a unei constatări mai vechi, prezentă, de altfel, în dezbaterile despre începuturile revoluției din 1989 din Timișora, mai precis despre rădăcinile culturale care au favorizat apariția și, mai apoi, persistența, unui spirit antisistem viguros, capabil să susțină revolta și asediul armat din 15-20 decembrie 1989. Încercăm să depistăm în arhive cum anume s-a constituit ceea ce s-a numit Spiritul Timișoarei, în ciuda propagandei național-comunismului cultural mai rafinat de tip Cenaclul Flacăra – creat și animat de Adrian Păunescu, care folosea muzica folk și rock de extract autohton, cam tot așa cum industria ușoară încerca să înlocuiască blugii Levi Strauss cu aceia de la Intreprinderea de confecții din Dorohoi.

Așadar cercetarea noastră prin arhivele CNSAS este implicit o radiografiere a unui mental colectiv al

clasei culturale de mijloc, care a făcut cu puțință victoria prin solidaritate a revoluției în orașul de pe Bega. Zicem și folosim conceptul ”clasă de mijloc culturală” pentru a diferenția orașul, cu performanța sa culturală, față de aceea a Capitalei sau a Iașiului, ori a Clujului, centre mult consistente din punct de vedere al elitelor culturale. Numai că revoluția-ca-aspirație-democratică se face cu oameni cu un nivel cultural mediu, cu nevoi peste ceea ce le putea oferi regimul de atunci și care să nu se lase manipulați de strategiile cultural-propagandistice pomenite mai înainte.

În căutările noastre, inevitabil am ajuns să cotrobăim și prin dosarele de la CNSAS referitoare la Universitate. Multe dintre ele au valoare istorică și sunt capabile să lumineze viața unor instituții: facultăți, catedre, sindicat, secretariate, Observatorul astronomic, Planetariul, etc., etc. Printre ele, desigur, Biblioteca, motiv pentru care publicăm din arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, un raport din Dosarul nr. 9685, vol. 2/1974.

”Biblioteca Centrală Universitară Timișoara este fosta bibliotecă a Institutului Pedagogic de 5 ani, înființată în anul 1948, la care în anul 1964 s-au adăugat și fondurile bibliotecii Institutului Pedagogic de 3 ani.

Primele publicații inventariate au provenit din diferite donațiuni, institutul neavând încă fonduri bugetare pentru achiziționarea de cărți și periodice. Donațiile au provenit în urma apelului lansat de institute de la diferite personalități științifice din țară ca :prof.dr. N. N. Mihăileanu, prof. dr. S. Stoilov, prof. dr .M. Ghermănescu, prof. dr. V. Vîlcovici, prof. dr. I. Curea, succesiunea prof. dr. A. Teodoriu, care împreună cu cărțile trimise de Biblioteca Academiei R. S. R. și Ministerul Învățământului, constituie începutul modest al bibliotecii.

Începînd cu anul 1949 s-au alocat și pentru bibliotecă fonduri bănești, astfel încît a fost posibilă începerea înzestrării materiale mai sistematice.

Desvoltarea în continuare a bibliotecii poate fi împărțită în cîteva perioade mai importante, perioade în care se ține cont de numărul volumelor existente, numărul cititorilor, al lucrărilor bibliografice, schimbul de publicații etc.

Prima perioadă cea dintre anii 1948-1955 se caracterizează printr-o creștere lentă a colecțiilor de publicații în specialitățile matematică-fizică și lucrări cu caracter filozofic și social politic, necesare procesului de învățămînt pentru singura facultate existentă cea de matematică-fizică.

Acest lucru se poate observa și din următorul tabel :

anul	1949	1.417 volume
	1950	3.525 "
	1951	4.480 "
	1952	7.021 "
	1953	8.686 "
	1954	10.218 "
	1955	15.721 "

deci o creștere medie anuală de 2240 volume publicații.

Același ritm lent, patriarhal, putem spune, l-au avut și creșterea numărului de publicații consultate, lucru care rezultă și din următoarele date :

anul	1949	1929	volum	consultate
	1950	1957	"	"

Activitatea bibliotecii în această perioadă s-a desfășurat pînă la finele anului 1951 într-o sală de lectură cu 40 locuri, iar începînd cu anul 1952, odată cu mutarea institutului în clădirea nou construită, într-o sală de lectură cu 140 locuri și în depozit de 64 m. Biblioteca a fost încadrată de la început cu 2 bibliotecari și un mînuitor de cărți, cari au prelucrat publicațiile și au deservit cititorii zilnic între orele 7-22.

Începînd cu anul 1956, prin înființarea încă a unei facultăți, cea de filologie, orizontul bibliotecii a început să se lărgască, deoarece a trebuit să țină cont de diversitatea problemelor care s-au ridicat, atît în privința activității în cadrul procesului de învățămînt, cît și a activității științifice efectuate de cadrele didactice și într-o oarecare măsură și de către studenți. Această perioadă durează pînă în anul 1962 cînd ia ființă Universitatea.

Pentru a ilustra cele de mai sus, vom da cîteva date edificatoare, la sfîrșitul anului 1961 :

Nr. publicații	Din care			
	Ideologie	Șt. naturii	Literatură-lingvistică	Alte materii
62876	14086	12873	29167	20776
Nr. abonamentelor	Din care			
	Țară	URSS	Țări dem. pop.	Occident
320	131	59	64	66

În această perioadă se remarcă o creștere medie anuală a cititorilor, lucru care se manifestă și prin numărul mărit al publicațiilor consultate : media lor fiind de 64375 volume anual.

Tot în această perioadă se remarcă o creștere calitativă a muncii de bibliotecă prin elaborarea /este adevărat la început timid/ al unor lucrări bibliografice, trasate pe necesitățile procesului de învățămînt și prin editarea de către institut al (sic!) "Lucrărilor științifice ale cadrelor didactice. Seria matematică fizică" din care au apărut seriile 1958, 1959, 1960, publicație cu care s-a procedat la un schimb rodnic cu alte instituții din țară și străinătate.

La sfîrșitul acestei perioade se poate semnala următorul bilanț al schimbului de publicații:

Parteneri permanenți de schimb cu publicații:

R. S. România	38
URSS	27
Țări dem. pop.	27
Occident	62
Total parteneri	154

Deci în anul 1961 s-a expedit 900 publicații în schimbul cărora s-au primit 1720 periodice și 349 cărți.

În această perioadă se pot semnala cîteva donații ale unor Instituții culturale ca de ex.: Fondul de Stat al cărții; Biblioteca regională Alba-Iulia etc. cari prin publicațiile trimise au îmbogățit biblioteca atît prin cantitatea materialelor trimise cît mai ales prin varietatea lor, formîndu-se astfel primul nucleu al unui fond de documentare necesar procesului de învățămînt cît și mai ales activității de cercetare științifică al cadrelor didactice.

La sfîrșitul anului 1961 numărul salariaților bibliotecii a crescut la 22, biblioteca avînd 2 săli de lectură cu 164 locuri și un depozit de 208 m² fiind deschisă pentru cititori zilnic între orele 7-22, iar în sesiunile de examene între orele 7-23 inclusiv zilele de odihnă.

Începînd cu anul 1962 anul de înființare a Universității biblioteca a luat sistemul de dezvoltare normal adică ritmul de dezvoltare impus de necesitățile obiective atît a tinerei universități cît și a întregii noastre regiuni. Sau achiziționat biblioteci întregi de exemplu biblioteca Peteanu, biblioteca Papadopol, biblioteca Caracostea, donația B.C.U. Iași etc. - precum și un număr mare și mai ales variat de publicații de la Colectorul regional și anticariat, s-a intensificat schimbul de publicații, legăturile de împrumut interbibliotecare atît în țară cît și în străinătate. La fel s-a procedat la popularizarea muncii din cadrul bibliotecii prin lucrări publicate în periodicele din țară cît și prin popularizarea bibliografiilor elaborate de serviciul nostru bibliografic. Pentru ilustrarea acestor lucruri vom da cîteva date.

Anul	Nr. publicații	Din care			
		Ideologie	St. Naturii, Matematică	Filologie, Literatură	Alte materii
1962	15992	3158	2294	9134	1360
1963	16951	3620	3804	8495	1395
1964	13672	2472	3267	5456	2477
1965	29735	5075	5960	13075	5635
1966	13535	2316	2732	5803	2684

În această ultimă perioadă biblioteca a început și cu achiziționarea colecțiilor speciale, care la sfârșitul anului 1966 dau următoarea situație statistică.

Manuscrise și documente	99 exemplare
Stampe și fotografii	4 "
Hărți și atlase	46 "
Note muzicale	1932 "
Discuri	182 buc.
Filme, microfile, diapozitive	908 buc.

Și în privința abonamentelor la periodice, atât din țară cât și din străinătate se constată o creștere substanțială atât calitativ cât și cantitativ, lucru care reiese și din situația de mai jos:

Anul	Din țară	Țări de democrație populară și URSS	Occident
1962	105	123	78
1963	116	88	57
1964	182	121	59
1965	274	154	64
1966	299	230	90

Situația schimbului de publicații la sfârșitul anului 1966 se prezintă în felul următor :

Sîntem în relații de schimb cu 48 țări din care 9 țări de democrație populară și U.R.S.S. și 38 țări din Occident, totalul instituțiilor fiind de 373 din care 14 din țară.

Se poate menționa că aproape 75 din periodicele din străinătate intrate în bibliotecă sînt primite pe bază de schimb.

În acest sector de activitate am întâmpinat unele greutăți deoarece partenerii de schimb au solicitat și alte lucrări în afară de cele două serii din "Analele Universității Timișoara" lucru pe care l-am remediat prin comenzi suplimentare de cărți de la colectorul regional pe anul 1967.

Serviciul bibliografic după începutul timid din anul 1958, s-a dezvoltat foarte mult. În această perioadă s-a făcut indicele bibliografic al : Revistei Matematice din Timișoara, Revista Fundațiilor, Revista Gîndirea etc. La fel numai în Repertoriul bibliografiilor nepublicate figurăm pe anul 1966 cu 27 bibliografii cu teme din științele sociale, științele naturii și filologie. Tot acest serviciu organizează expoziții tematice ca: M. Eminescu, G. Coșbuc, Unirea principatelor, expoziții făcute numai în anul 1966.

Numărul cititorilor bibliotecii noastre a făcut un salt vertiginos mai ales în ultimii doi ani, lucru care se poate vedea și din datele de mai jos :

anul 1962 nr. cititorilor	1276
1963 "	1591
1964 "	2882
1965 "	3087
1966 "	2825

La fel putem să ne mîndrim cu numărul cărților solicitate de cititori. Ca o comparație edificatoare alături două date: 21284 reprezintă numărul tuturor cărților solicitate în anul 1955 iar 23426 reprezintă numărul publicațiilor solicitate în luna martie 1965.

Datele statistice ne dau următoarea situație :

anul	1964/65	publicații solicitate	118895
	1965/66	"	158727
	1966/67	"	75377

Aceste date cifrice exprimă dragostea de muncă a cititorilor noștri, iar la studenți se observă importanța pe oare o acordă studiului individual.

Incepînd din anul 1964 biblioteca mutîndu-se în noul local are 4 săli de lectură cu o capacitate totală de 484 locuri pentru consultarea cărților și trei săli de lectură pentru documentare cu o capacitate totală de 72 locuri și depozite cu o capacitate totală de 180000 volume. In anul 1965 s-a înființat pe lângă facultatea de muzică o bibliotecă filială, iar în anul 1966, s-a înființat "Biblioteca matematică" cu un fond total de peste 10.000 volume, după exemplul bibliotecii Myler din Iași.

Biblioteca Centrală Universitară este deservită de un personal de 53 salariați din care 14 cu studii superioare, 21 cu studii medii, restul fiind cu studii elementare."

